

Lokalizacija nekaterih gosposčinskih sedežev v knjigi: Majda Smole, Graščine na nekdanjem Kranjskem. Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1982. 711 strani.

Zdaj že pokojna Majda Smole je leta 1982 izdala pomembno delo Graščine na nekdanjem Kranjskem. Delo je nastalo skoraj izključno na podlagi listinskih virov Arhiva Slovenije. Po zasnovi je podobno knjigi Hansa Pircheggerja: *Die Untersteiermark in der Geschichte ihrer Herrschaften und Gültten, Städte und Märkte, München 1962, 299 str.*, le da to upošteva tudi (predvsem) literaturo, Smoletove pa predvsem arhivske vire. Smoletova je v svoje delo vključila tudi gosposčine in posestva, za katere je v arhivu našla listine (urbarje, kupoprodajne pogodbe in pod.), ki pa jih na nekdanjem Kranjskem ni mogla lokalizirati, očitno pa v ta namen tudi ni uporabljala literature o graščinah iz sosednjih dežel.

Žal to dragoceno delo javno sploh ni bilo ocenjeno oz. prikazano; vsaj v Zgodovinskem časopisu in Kroniki ne. Tako očitno še niso bile dopolnjene sorazmerno preproste lokalizacije gosposčinskih sedežev na spodnjem Štajerskem. V pričujočem zapisu želim to dopolniti na podlagi zgornje Pircheggerjeve knjige (oznaka P. in ustrežna stran) in dela Ivana Stoparja: *Gradovi, graščine in dvorci na slovenskem Štajerskem, Ljubljana, 1982, 648 str.* (oznaka St. in ustrežna stran), za delo Smoletove bo oznaka S. in ustrežna stran.

Anderburg (S. 68): je bil grad v naselju **Podgrad pri Šentjurju** (ob južni železnici) (St. 14). Lastnica Eleonora Barbara Tschetschker-Saurau se v začetku 18. stol. ujema z navedbo pri P. 228.

Görzhof (S. 160): je dvor **Gorica v Kaplji vasi pri Preboldu** (St., 130). Navedbe pri S. 160, St. 130 in P. 189 se glede lastnika Jurija Širskega (von Scheyern) iz začetka 17. stol. ujemajo.

Gradišče (S. 169): je graščina **Gradišče pri Slovnju Gradcu** (St. 148). Navedbi lastnika Janeza Hurnasa iz začetka 17. stol. se pri S. 169 in P. 170 ujemata, St. 148 pa tega lastnika ne omenja. V sestavu te graščine je bil po S. 169 tudi Veldenhofen, ki se v štajerski literaturi piše Feldenhofen in je po St. 607 dvor ali graščina **Zavlar v Starem trgu pri Slovnju Gradcu**. Za začetek 17. stol. P. 172 in St. 607 lastnikov ne navajata.

Gutenhardt (S. 180): je dvor **Dobrova pri Velenju** (St. 87). Navedbe lastnikov v začetku 17. stol. se pri S. 180, P. 225 dovolj in pri St. 87 delno ujemajo.

Langenthal (S. 251): je dvor ali graščina **Lepi dol** (tudi Wissiakhof) na območju **Spodnje Kungote pri Mariboru** (St. 242). Navedbe o kupoprodajni pogodbi iz leta 1779 med Kajetanom pl. Langenmantlom in Kajetanom grofom Auerspergom, poznejšim ljubljanskim šefom policije, se ujemajo (S. 251, St. 242, P. 31).

Mayerberg (S. 284): je graščina **Prešnik na Gorici pri Šmartnem v Rožni dolini** pri Celju (St. 375). S. 251 navaja kot lastnika l. 1721 Franca Ignaca Pogačnika, St. 375 in P. 219 pa l. 1725 dr. Franca Pogačarja. Čeprav gre za majhne razlike pri času in imenu ne more biti dvoma, da gre za Prešnik, zlasti zato, ker gre pri navedbi S. 284 za izvleček kupnega pisma, kjer so mogoče take napake.

Pürkhenstein (S. 396): je graščina **Velika Breza** v naselju **Breze** (oziroma Sv. Rupert) **nad Laškim** (St. 558). P. 250 in St. 558 navajata, da je bila graščina 1603 v lasti Inocenca Moscona. S. 396 pa navaja, da je bil urbar omenjenega dvorca najden v zapuščinskem inventarju Jošta barona Moscona iz leta 1677.

Scheinegg ali Scheneegg (S. 430): je graščina ali dvorec **Šenek na Polzeli v Spodnji Savinjski dolini** (St. 497). Po S. 430 je bil 1543 lastnik Kristof Raumschüssl. P. 184 in St. 497 navajata, da je dvorec sezidal Lenart Raumschüssel leta 1493. Leta 1527 je dvorec še bil v lasti vdove Maternusa Raumschüssela (P. 184).

Strausseneckh (S. 464): je prav verjetno graščina **Štrovsenek v Šmatevžu pri Gomilskem v Savinjski dolini** (St. 127). Žal pri P. 193 prav za obdobje 1629 do 1674 niso navedeni lastniki, ko naj bi po S. 464 leta 1642 sklenila kupoprodajno pogodbo Gusič in Gregor Matačič.

Thurn unter Reifenburg (S. 499): je graščina **Turn v Brestanici**, tudi spodnji brestaniški grad ali Flisov grad (St. 543). Po P. 258 je graščino dedovala družina Langenmantel, ki jo je imela do 1653, ko so jo pridobili Mosconi. Po S. 499 so člani družine Langenmantel leta 1641 sklenili poravnavo, ki je listina oziroma vzrok za navedbo v njeni knjigi.

Jože Maček

Carlo Ginzburg, **Der Käse und die Würmer.** Die Welt eines Müllers um 1600. Berlin : Klaus Wagenbach Verlag, 1990. 205 strani.

»Rekel sem, da, kar se mojega mišljenja in moje vere tiče, da je bilo vse kaos, namreč zemlja, zrak, voda in ogenj križem in vsevprek. In iz tega vrtinca je torej nastala snov, prav takšna kot tista, ko se iz mleka dela SIR, in v njej so nastali ČRVI, in to so bili angeli.« (str. 30)

Iz te in podobnih izjav mlinarja Menocchia pred inkvizicijo v poznem 16. stoletju je »italijanski mojster zgodovinske miniature«¹ Carlo Ginzburg ponovno obudil svet predstav nekega dozdevno iliterarnega sloja. Gre za temeljno delo na področju raziskovanja zgodovine mentalitet, kot tudi za klasičen primer mikrozgodovinske študije, saj avtor obravnava zelo ozek fenomen – en sam samcat INDIVIDUUM. Knjiga, ki jo je avtor napisal že sredi sedemdesetih let, se ne ukvarja z veliko, zgodovinsko osebnostjo. Glavno vlogo v tej minuciozni in napeti mikroštudiji je avtor dodelil »anonimnemu« posamezniku, pripadniku spodnjih slojev družbe. Ginzburgova uspešnica na svetovnem knjižnem trgu je hkrati tudi ključni tekst za razumevanje novih trendov v zgodovinopisju zadnjega desetletja.

¹ Winfried Schulze: *Mikrohistorie versus Makrohistorie?* Anmerkungen zu einem aktuellen Thema; (v: Christian Meier/Jörn Rüsen (Hrsg.): *Theorie der Geschichte; Beiträge zur Historik, Band 5: Historische Methode, München 1988*), str. 335.